

YTTRANDE
2019-11-27

Dnr O 6-2019

Institution som begärt yttrande

Lunds universitet
Box 117
221 00 Lund

Bakgrund

Lunds universitet har genom en skrivelse som inkom den 17 maj 2019 begärt yttrande från Expertgruppen för oredlighet i forskning vid Överklagandenämnden för etikprövning. Begäran om yttrande grundar sig i en anmälan från [REDACTED] institutionen för Experimentell medicinsk vetenskap, Lunds universitet, avseende artikeln "Retinal neuroinflammatory induced neuronal degeneration - Role of toll-like receptor-4 and relationship with gliosis". [REDACTED] *Experimental Eye Research* (härefter A2), 2018 vol. 169. Anmälan rör frågan om medförfattarskap. Under ärendets utredning vid Lunds universitet uppstod även frågor kring metodanvändning i A2. [REDACTED] har begärt att Expertgruppen yttrar sig.

Enligt anmälan har en tidigare version av artikeln (härefter A1) sänts in till tidskriften ALTEX för granskning i mars 2017 och då med [REDACTED] som medförfattare. Den versionen refuserades av tidskriften. I artikeln A2 som publicerats i *Experimental Eye Research* har, i jämförelse med A1, [REDACTED] tillförts som medförfattare medan [REDACTED] avförts som medförfattare.

Universitetet utsåg den 5 december 2018 [REDACTED] Göteborgs universitet, för att som sakkunnig bedöma det som påpekats i anmälan samt att kommentera följande frågeställningar:

- I vilken omfattning och i vilka delar sammanfaller den laboriemässiga bearbetningen (dvs metoder) i de båda artiklarna?
- I vilken omfattning och i vilka delar sammanfaller analysen i de två artiklarna såsom det framgår av dessa artiklar?
- I vilken omfattning och i vilka delar sammanfaller resultaten, inkluderande figurer och tabeller, och resultatdiskussionen i A1 och A2?
- Kan någon av artiklarna, i allt väsentligt, sägas vara en delmängd av den andra?
- Utifrån inlämnade kommentarer från författarna till A1 respektive A2 - hur kan arbetet kopplas till olika författare? Med arbetet avses bearbetning i laboriet, analys av

data från bearbetningen, resultatbeskrivning samt färdigställande av den kompletta artikeltexten.

Förutom att kommentera de frågeställningar som nämnts ovan uppmärksammade [REDACTED] [REDACTED] Lunds universitet på likheter i resultat mellan de två texterna; "trots olika underlag". Universitetet begärde därför in det bild- och datamaterial som legat till grund för de två texterna.

Lunds universitet begärde den 14 april 2019 in yttrande från [REDACTED] Karolinska Institutet, gällande data- och bildhantering.

Universitetet saknade i det inskickade materialet utvärdering från enskilda vävnadssnitt - endast medelvärdet av dessa återfanns. Universitetet begärde följaktligen in ytterligare komplettering från [REDACTED]. Enligt [REDACTED] saknas begärda handlingar varför dessa inte kunde biläggas ärendet.

[REDACTED] inkom med kommentarer på [REDACTED] yttrande den 28 januari 2019 och samma dag skickade [REDACTED] in en begäran till tidskriften om att korrigera artikeln.

Förutom de frågor som framkommit i anmälan och som formulerats ovan uppfattar Lunds universitet det som att ärendet även innehåller följande frågeställningar:

- Kan det felaktigt angivna antalet försöksdjur (antalet sampels) i artikel A2 påverka resultatet eller vetenskapligt värde av resultatet?
- Anser Expertgruppen att det felaktigt angivna värdet uppkommit av ett speciellt skäl?
- Uppgiften om antal sampels i artikel A2 har korrigerats i ett erratum publicerat 1 mars 2019. I vilken omfattning är den ursprungliga felaktiga uppgiften korrigerad genom publicerat erratum?
- För varje djur utvärderas flera bilder, eg. vävnadssnitt, från samma djur, där medelvärdet av dessa används för beräkning av statistik. I begärt material finns i vissa fall endast utvärderingsprotokoll som anger medelvärdet; dvs, enskilda värden saknas. Hur skall detta betraktas i förhållande till oredlighet i forskning?
- Genom bilaga från [REDACTED] har frågor uppkommit kring den faktiska utvärderingen av vävnadssnitten (bilderna). [REDACTED] konstaterar att dessa skattningar i flera fall ger ett statistiskt mer fördelaktigt resultat i förhållande till rådata, dvs, till bildmaterialet. Kan detta verifieras? Hur skall detta betraktas i förhållande till oredlighet i forskning?

Sammanfattningsvis vill Lunds universitet att Expertgruppen yttrar sig om det föreligger oredlighet i forskning rörande artikel A2. I det fall Expertgruppen kommer fram till att det föreligger oredlighet i forskning, vem eller vilka av medförfattarna till artikel A2 menar Expertgruppen att oredligheten kan härledas till?

Lunds universitet begär att Expertgruppen för oredlighet yttrar sig över ärendet som helhet vilket även inbegriper andra frågeställningar än de som nämnts ovan, i den mån de uppkommer.

Expertgruppen har den 27 juni 2019 beslutat att tillsätta professor Torben Lykke Sørensen vid Københavns Universitet, att såsom sakkunnig granska ärendet. Torben Lykke Sørensen har den 8 november 2019 inkommit med sin rapport. [REDACTED]

[REDACTED] har beretts tillfälle att kommentera Torben Lykke Sørensens rapport. [REDACTED] har den 12 november 2019 inkommit med kommentarer.

Expertgruppens bedömning

Expertgruppen konstaterar att [REDACTED] i sitt utlåtande till Lunds universitet inte anser att förändringarna i författarlistan mellan artiklarna A1 och A2 är att betrakta som oredlighet i forskning. [REDACTED] anser det vidare anmärkningsvärt att resultaten mellan de båda artiklarna till stora delar är identiska, trots olika forskningsunderlag. [REDACTED] bedömning är att detta kan ha naturliga förklaringar, som dock ej är redovisade, men bedömer inte saken närmare eftersom det låg utanför hans uppdrag. Expertgruppen finner att den sakkunnigrapport som därefter lämnats av [REDACTED] och vars syfte är att utreda detta, inte lämnar tydliga svar på frågan.

Torben Lykke Sørensen bedömning är att de forskningsmetoder som använts i de två jämförda artiklarna förefaller till stora delar lika, även om det finns skillnader. Torben Lykke Sørensen finner vidare att forskningen innehåller slarv, t.ex. genom att det inte går att följa det faktiska antalet av histologiska prover som analysen baseras på. Torben Lykke Sørensen har även kritik mot forskningsmetoden där data från enstaka individer har jämförts med grupper av individer. Torben Lykke Sørensen anser sammanfattningsvis att forskningen delvis har varit slarvig och ofullständigt presenterad men att det inte är av så allvarlig art att det ska betraktas som oredlighet i forskning.

Expertgruppen noterar att [REDACTED] såvitt kan bedömas inte tar ställning i fråga om oredlighet i forskning. [REDACTED] anser att det hade varit rimligt att i A2 uppmärksamma [REDACTED] bidrag men att frågan om medförfattarskap inte utgör oredlighet i forskning. Vad gäller forskningsmetoden tar han inte ställning. Torben Lykke Sørensen finner, liksom [REDACTED] att likheterna mellan artiklarna kunde ha motiverat medförfattarskap till A2 för de personer som uteslöts, men drar inte slutsatsen att det är så uppenbart att det utgör oredlighet i forskning. Vad gäller frågan om forskningsmetod finner Sørensen tecken på oklarheter som borde ha upptäckts och hanterats i review-processen inför publicering, men inga tecken på manipulering som skulle kunna betraktas som oredlighet i forskning.

Expertgruppen finner att även om kritik kan riktas mot delar av hur forskningen har utförts, detta inte är något som konstituerar oredlighet i forskning. De metodologiska problem som finns borde ha fångats upp av tidskrifterna.

Vad slutligen angår frågan om författarskap gör Expertgruppen följande bedömning. [REDACTED] var försteförfattare till A1 och parterna refererar genomgående till A2 som en omarbetning av A1. Det får också anses visat i ärendet att [REDACTED] insats i den forskning som presenteras i A2 inte är obetydande. Att mot denna bakgrund inte ange [REDACTED] som medförfattare till A2 utgör en avvikelse från god forskningssed.

Av handlingarna framgår att [REDACTED] på omvägar tillfrågats om medförfattarskap i A2 men att [REDACTED] utan att direkt kommunicera

med [REDACTED] därefter gjort bedömningen att [REDACTED] inte var intresserad av detta. Denna bedömning får också ses mot bakgrund av den pågående konflikten mellan [REDACTED] och [REDACTED]. Med tanke på att [REDACTED] var försteförfattare till den text som omarbetades samt hans insatser i den forskning som presenteras har [REDACTED] avfärdat frågan om [REDACTED] rätt till medförfattarskap alltför lättvindigt. Därtill kan det ifrågasättas om inte [REDACTED] insatser i A1 varit av en sådan betydelse att det borde ha renderat dem författarskap i A2. Det synes som om de seniora forskarna, [REDACTED] har förfarit slarvigt i hanteringen av de s.k. Vancouver-reglerna. Förfarandet förtjänar allvarlig kritik men utifrån de omständigheter som varit för handen kan det inte anses belagt att denna avvikelse från god forskningssed utgör vetenskaplig oredlighet.

Ärendet är därmed slutbehandlat från Expertgruppens sida.

Detta yttrande har beslutats av Lena Berke, ordförande, Lena Halldenius, Jack Lysholm, Elisabeth Rachlew, Ulrik Ringborg, Karin Sporre och Elin Wihlborg. Vid den slutliga handläggningen av ärendet har dessutom närvarat ersättarna Per Carlbring, Jerry Eriksson, Aleksander Giwercman (reservation) och Björn Petersson, kanslichefen Jörgen Svidén samt administrativa sekreteraren Birgit Postol.

För Expertgruppen för oredlighet i forskning

Lena Berke

Aleksander Giwercman reserverar sig från den del av yttrandet, som gäller frågan om medförfattarskap.

██████████ fick via mail till ██████████ erbjudande om att stå som andre eller tredje författare på manuskript A2, vilket senare publicerades i Experimental Eye Research. ██████████ tolkade ██████████ svar som att ██████████ nekat att stå som medförfattare. Det bästa hade varit om ██████████ kontaktat ██████████ själv. Dessutom borde ██████████ ha varit tydligare i sitt svar till ██████████. Enligt min uppfattning kan ██████████ inte ensidigt lastas för den tydliga bristen på kommunikation, som kan förklaras med den pågående allvarliga konflikten på arbetsplatsen.

Vad gäller ██████████ och ██████████ bidrag till båda manuskripten (A1 ██████████ så övertygar varken det skriftliga materialet som föreligger i ärendet, eller ljudinspelningen från mötet 180410, att det berättigar till medförfattarskap för deras del enligt Vancouverreglerna. I "Author Guidelines" för ALTEX, dit A1 skickades, framgår tydligt, att Vancouverreglerna måste uppfyllas av alla medförfattare. Utan att rubricera ovanstående som oredlighet i forskning, bör ██████████ och ██████████ vilka ansvarade för att skicka in manuskriptet, samt ██████████ och ██████████ som accepterat att stå som medförfattare, kritiserats för underlåtenhet i att följa Vancouverreglerna.

